

ویژه نامه
سالروز آغاز امامت
حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف

ویژه نامه
سالروز آغاز امامت
حضرت ولی عصر
علیه السلام

دیگران که، وجود امام در هر عصر و زمان و در هر جامعه‌ای برای هدایت انسان‌ها به سوی کمال و برقراری نظم در جامعه ضرورت دارد.

خداوند در این باره فرمود: (اِنَّمَّا اَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ)؛ [۵] همانا تو انذار دهنده‌ای و برای هر قومی هدایت‌گری است.

روایات تفسیری این آیه نیز این حقیقت را تأیید می‌کند که امامی زنده تا روز قیامت میان انسان‌ها حضور دارد. همچنین بر اساس روایاتی درباره سوره قدر، در شب قدر هر سال تا روز قیامت، فرشتگان بر امام آن زمان نازل می‌شوند و این سوره دلیل روشنی بر وجود امام در همه زمان‌ها است.

افزون بر آیات، از روایات فراوانی نیز استفاده می‌شود که زمین، هیچ‌گاه از حجت الهی تهی نخواهد بود و هرگاه از حجت الهی تهی باشد، اهلش را فرو خواهد بُرد؛ به‌گونه‌ای که حتی اگر دو نفر بر روی زمین زندگی کنند، یکی از آنان حجت و امام خواهد بود.

همچنین پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام بر این عقیده‌اند که نام‌های آن پیشوایان در کلام آخرین سفیر الهی به روشنی انعکاس یافته است و آخرین آن پیشوایان نور، همانا منجی موعود است که جهان را سرشار از عدالت خواهد کرد آن گونه که آکنده از ستم و بیداد شده باشد. نه فقط پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام که برخی از دانشوران اهل سنت، در روایاتی چند به این حقیقت بزرگ اشاره کرده‌اند. [۶] از این رو سال‌ها پیش از آن که نهم ربیع‌الاول سال ۲۶۰۰ ق فرا رسد، و آخرین امام از این سلسله مبارک پا به عرصه امامت بگذارد،

امامت، به معنای پیشوایی، پیشروی و رهبری است. امام نیز به معنای پیشوا، پیشرو، مقتدا، [۱] قیّم، مصلح، الگو، راه اصلی و راهنما است. کسی یا چیزی که از آن پیروی شود، انسان باشد یا کتاب یا چیزی دیگر، به حق باشد یا بر باطل، امام است. [۲]

ریشه این واژه «امم» و به معنای قصد یا قصد با توجه خاص است. این معنا در همه مشتقات آن محفوظ است. امام نیز کسی است که همواره مقصود و هدف حرکت و تلاش دیگران قرار گیرد؛ گرچه با اختلاف موارد و قصدکنندگان و جهات و اعتبارات، گوناگون می‌شود؛ مانند امام جمعه و جماعت، امام هدایت و امام ضلالت.

برخی کامل‌ترین تعریف را ریاست بالاصاله عمومی در امر دین و دنیا در دار تکلیف می‌دانند که عموم مردم را به حفظ مصالح دین و دنیایشان ترغیب و از آنچه به حال آنان زیانبار است منع کنند.

متکلمان اسلامی - شیعه و اهل سنت - امام و به دنبال آن، خلیفه را درباره کسی به کار می‌برند که از ناحیه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله نیابت و ریاست یافته است؛ تا امور دینی و دنیوی مردم را بر عهده گیرد و دین و دنیای آنان را سامان داده، آباد سازد؛ از این رو بر مردم است تا از دستورات وی پیروی کنند. [۳]

شیعه، بر این باور است که پیامبران چون از جهت عمر و امکانات محدودند، برای محقق ساختن اهداف خود به امر الهی، جانشین خود را به مردم معرفی و مردم را به اطاعت از آنان سفارش می‌کنند. بر این اساس اگر پیامبر خلیفه و امام معرفی نکنند، رسالتش را به انجام نرسانده است. [۴]

ویژه نامه
سالروز آغاز امامت
حضرت ولی عصر

در هفت سالگی به مقام امامت رسید. [۱۴] از آن جا که این مسأله در دوران امامت بی سابقه بود، در ابتدا برخی بدان اعتراض کردند؛ ولی رفته رفته با هدایت های امام رضا علیه السلام و کرامت هایی از خود آن حضرت، دل شیعیان آرام گرفت.

معمر بن خلاد گوید: از امام رضا علیه السلام شنیدم مطلبی درباره امر امامت بیان کرد و سپس فرمود: «ما خاندانی هستیم که خردسالانمان مو به مو از بزرگسالان مان ارث می برند.» [۱۵]

این روایت، به روشنی بیانگر آن است که مقام امامت، به کمی و یا زیادی سن ربطی ندارد.

ابوبصیر گوید: خدمت امام صادق علیه السلام رسیدم، در حالی که کودک نابالغی عصاکش من بود. حضرت به من فرمود: چگونه خواهید بود زمانی که حجت بر شما هم سال این کودک باشد؟» [۱۶] یا فرمود: «همسال این کودک بر شما ولایت داشته باشد.» [۱۷]

صفوان بن یحیی گوید: به امام رضا علیه السلام گفتم: پیش از آن که خدا ابوجعفر را به شما ببخشد، درباره جانشینتان از شما می پرسیدیم و شما می فرمودید: «خدا به من پسری عنایت می کند.» اکنون او را به شما عنایت کرد و چشم ما را روشن نمود. اگر خدای ناخواسته برای شما پیش آمدی پدید آید به که بگرویم؟» حضرت با دست به ابوجعفر که برابرش ایستاده بود، اشاره فرمود. عرض کردم: «قربانت شوم! این پسر، سه ساله است.» فرمود: چه مانعی دارد؟ عیسی سه ساله (کمتر) بود که به حجت قیام کرد [۱۸]

اگر چه برخی برابر این اراده از خود واکنش های نامناسبی نشان دادند، اما کم نبودند انسان های وارسته ای که برابر این خواست الهی، در کمال تواضع سر فروتنی و پذیرش فرود آورده، با خشنودی کامل آن را پذیرفتند. از جمله ایشان، علی بن جعفر بن محمد، عموی امام رضا علیه السلام بود که در کهولت سن، برابر امام جواد علیه السلام در نهایت فروتنی بر پیروی از ایشان تأکید می کرد. [۱۹]

از این جا بود که پیروان راستین اهل بیت علیهم السلام با این باور که مقام امامت امری فراتر از محاسبات ظاهری است در امامت امام هادی علیه السلام، با اطمینان بیشتری آن را پذیرفتند. چرا که ایشان نیز در سن هشت سالگی به امامت رسید. [۲۰]

از آن جا که شرایط امامت حضرت مهدی علیه السلام متفاوت بود، تردیدهایی در ذهن شیعه پدید آورده، کار امام حسن عسکری علیه السلام را مشکل ساخت. آن حضرت، نه فقط در سن کمتر از دیگر امامان به امامت رسید، بلکه ولادتش نیز به خاطر مصالحی پنهانی بود و تا زمان امامت، جز اندکی، جمال دل آرای او را ندیده بودند. البته حافظه شیعه، آموزه های پیشوایان معصوم علیهم السلام پیشین را که با اقداماتی مناسب، برای این امر زمینه سازی کرده بودند [۲۱]، هرگز فراموش نکرده بود.

شایان ذکر است که افزون بر پیامبران و پیشوایان معصوم علیهم السلام که به تأیید الهی دارای ویژگی های خاصی هستند، بین انسان های معمولی نیز کسانی یافت می شوند که دارای نبوغ خاصی هستند که

پیشوایان معصوم علیهم السلام و به ویژه واپسین فرستاده خداوند سبحان و تعالی، پیامبر خاتم صلوات الله علیه امامت آخرین حجت الهی، حضرت مهدی علیه السلام را نوید داده بودند.

رسول اکرم صلوات الله علیه فرمود: پیشوایان پس از من، دوازده نفرند؛ نخستین ایشان، علی بن ابی طالب، و آخرین آن ها قائم است. آن ها جانشینان و اوصیا و اولیای من و حجت های خداوند سبحان و تعالی پس از من، بر امت من هستند. اقرارکننده به آن ها مؤمن، و انکارکننده ایشان، کافر است [۷]

پیشوایان معصوم علیهم السلام نیز به پیروی از رسول گرامی اسلام صلوات الله علیه همواره به سلسله امامان دوازده گانه اشاره کرده اند؛ به روشنی از دوازدهمین ایشان یاد نموده، شیعیان را از افتادن در دام انحراف و مدعیان، برحذر داشته اند. [۸]

با شهادت یازدهمین پیشوای شیعیان در هشتم ربیع الاول سال ۲۶۰ ق، [۹] در حالی که بیش از پنج بهار [۱۰] از عمر آخرین ذخیره الهی سپری نشده بود، فصل بهره مندی مستقیم انسان ها از امام ظاهر به پایان رسید و در پی آن، دورانی بسیار مهم در زندگی پیروان اهل بیت علیهم السلام پیش آمد. این دوران، همزمان با دو رخداد مهم آغاز شد: رسیدن آخرین حجت الهی به مقام امامت و دیگر؛ قرار گرفتن آن حضرت در پرده پنهان زیستی.

یکی از دانشوران معاصر در تبیین امامت در سنین کم، چنین می گوید: ... امامی که در کودکی به پیشوایی روحی و فکری مردم رسیده، و مسلمانان - حتی در کشاکش آن همه موج ویرانگر - باز خویشتن خویش را به پیروی و دوستی او گماشتند، به طور مسلم باید از دانش و آگاهی و گستردگی دید و دانا بودن به فقه و تفسیر و عقاید، بهره ای آشکار و چشمگیر داشته باشد؛ چون در غیر این صورت، نمی توانست مردم را به پیروی از خویش وادارد. ...

به فرض محال که مردم نتوانستند حقیقت و واقعیت امر را دریابند، دستگاه خلافت و نیروی حاکم که آن همه دشمنی علنی با امام داشته، چرا بر نخاسته و پرده از رخسار حقیقت نیانداخته است؟

اگر امام خردسال، از دانش و سطح تفکر عالی برخوردار نبود، خلفای معاصر، خیلی خوب می توانستند جنجال به پا کنند؛ اما سکوت آن ها و سکوت تاریخ، گواه است که امامت در سنین کم، پدیده ای حقیقی بوده است، نه ساختگی. [۱۱]

البته پیش از آن که در مسیر هدایت جامعه، نوبت به پیشوایی جانشینان آخرین فرستاده الهی برسد، خداوند سبحان و تعالی، پیامبرانی را در کودکی به مقام نبوت مفتخر ساخته بود. حضرت عیسی بن مریم علیه السلام [۱۲] و حضرت یحیی علیه السلام [۱۳]

روایت ها و شواهد تاریخی فراوان، گویای آن است که پیش از حضرت مهدی علیه السلام در میان امامان دوازده گانه، نخستین پیشوایی که در سن کودکی به امامت رسید، جواد الائمه علیه السلام بود. او که نهمین پیشوای شیعیان و یگانه فرزند حضرت رضا علیه السلام بود، در روز دهم رجب سال ۱۹۵ ق در مدینه چشم به جهان گشوده،

ویژه نامه
سالروز آغاز امامت
حضرت ولی عصر
علیه السلام

تَأْسِعُهُمْ مَّهَدِيَّتُهُمْ وَ قَائِمُهُمْ لَا يُفَارِقُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَ لَا يُفَارِقُهُمْ حَتَّى يَرُدُّوا عَلَيَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ حَوْضَهُ»، شيخ صدوق، كمال الدين و تمام النعمة، ج ۱، ص ۲۴۰.

[۹]. محمد بن يعقوب كليني، الكافي، ج ۱، ص ۵۰۳.

[۱۰]. شيخ مفيد، الارشاد، ج ۲، ص ۳۳۹.

[۱۱]. سيّد محمد باقر صدر، جست وجو و گفت وگو پيرامون امام مهدي عليه السلام، ص ۴۸۴۷.

[۱۲]. مريم (۱۹): ۳۰.

[۱۳]. مريم (۱۹): ۱۲.

[۱۴]. شيخ مفيد، الارشاد، ج ۲، ص ۲۷۳.

[۱۵]. «مَا حَاجَّتْكُمْ إِلَيَّ ذَلِكَ هَذَا أَبُو جَعْفَرٍ قَدْ أَجْلَسْتُهُ مَجْلِسِي وَ صَبَّرْتُهُ مَكَانِي وَ قَالَ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ يَتَوَارَثُ أَصَاغِرْنَا عَنْ أَكَابِرِنَا الْقُدَّةَ بِالْقُدَّةِ»، محمد بن يعقوب كليني، الكافي، ج ۱، ص ۳۲۰، ح ۲.

[۱۶]. به نظر می رسد مقصود آن حضرت، امام جواد عليه السلام بوده است.

اگر چه می تواند اشاره به امامت حضرت مهدي عليه السلام نیز باشد.

[۱۷]. «كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا اخْتَجَّ عَلَيْكُمْ بِمَثَلِ سَيِّئِهِ؟ أَوْ قَالَ: سَيَلِي عَلَيْكُمْ بِمَثَلِ سَيِّئِهِ»، محمد بن يعقوب كليني، الكافي، ج ۱، (حالات الأئمة عليهم السلام في السن، ح ۴).

[۱۸]. «وَ مَا يَضُرُّهُ مِنْ ذَلِكَ فَقَدْ قَامَ عَيْسَى عليه السلام بِالْحُجَّةِ وَ هُوَ ابْنُ ثَلَاثِ سِنِينَ»، همان، ج ۱، (باب الإشارة والنص على ابي جعفر الثاني).

[۱۹]. همان، ج ۲، ص ۳۲۲، ح ۱۲.

[۲۰]. ر.ك: شيخ مفيد، الارشاد، ج ۲، ص ۲۹۷.

[۲۱]. ابن ابی زینب نعمانی، الغيبة، ص ۳۲۲، ح ۱.

[۲۲]. ابراهيم اميني، دادگستر جهان، ص ۱۲۳ و ۱۲۴.

منبع: پایگاه اطلاع رسانی مرکز تخصصی مهدویت

پدید آورنده مقاله: حجت الاسلام والمسلمین خدامراد سلیمیان

آن ها را از دیگران متمایز می کند. یکی از پژوهشگران معاصر، پس از بیان آیات و روایات، کودکان نابغه ای را مؤید رخداد فوق یاد کرده، افرادی چون ابو علی سینا، فاضل هندی، توماس یونگ، را فقط نمونه ای از این گونه انسان ها دانسته است. [۲۲]

برآیند سخن آن که: امامت مانند نبوت، موهبتی الهی است که خدای متعال به بندگان برگزیده و شایسته خود بخشیده است و در این بخشش سن و سال، دخالتی ندارد؛ از این رو امر پیشوایی در کودکی، نه فقط امری بعید نیست که در طول تاریخ میان پیامبران الهی عليهم السلام سابقه ای دیرینه دارد. و کسانی که برای خرده گیری بر پیروان مکتب اهل بیت عصمت و طهارت عليهم السلام این مطلب را دستاویز خود قرار داده اند، در بیان پیامبری برخی پیامبران و نبوغ برخی بزرگان دین و دانش هیچ تردیدی به خود راه نداده اند.

منابع:

[۱]. جوهری، صحاح اللغة، ج ۵، ص ۱۸۶۴؛ ابن فارس، مقاییس اللغة، ج ۱، ص ۲۳؛ فراهیدی، العين، ج ۱، ص ۱۰۶.

[۲]. راغب اصفهانی، المفردات، ص ۲۴.

[۳]. جمعی از نویسندگان، دائرة المعارف قرآن کریم، ج ۴، ص ۲۲۵.

[۴]. مائده (۵): ۶۷.

[۵]. رعد (۱۳): ۷.

[۶]. ر.ك: لطف الله صافی گلیپایگانی، منتخب الاثر، الفصل الاوّل فیما یدل علی انّ الائمة اثنا عشر...

[۷]. «الْأَيُّمَةُ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ أَوْلُهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ آخِرُهُمُ الْقَائِمُ فَهُمْ خُلَفَائِي وَ أَوْصِيَائِي وَ أَوْلِيَائِي وَ حَجَّجْتُ اللَّهُ عَلَيَّ أُمَّتِي بَعْدِي الْمُقَرَّبِينَ بِهِمْ مُؤْمِنِينَ وَ الْمُنَكَّرِينَ لَهُمْ كَافِرِينَ»، شيخ صدوق، من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۱۷۹.

[۸]. «أَنَا وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ الْأَيُّمَةُ التِّسْعَةُ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ

سالروز آغاز امامت
حضرت ولی عصر
علیه السلام

العجل العجل يا صاحب الزمان

تهیه و تدوین:

روابط عمومی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

سردبیر:

محمد رضا قربان زاده